

4893

ՄԱՐԴԸ ՄԱՐԴ ԸՆՈՂԸ

ՇԵՐԻՈՒՑ ԷՏԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Թ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1920

24

5-16

24
5-16

1 OCT 2009

ՄԱՐԴԸ ՄԱՐԴ ԸՆՈՂԸ

ՇԵՐԻՈՒՏ ԷՏԻ

Թ Ա Ր Դ Մ Ա Ն Ո Ւ Ա Շ

Երիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկերակցութեան
նիւ եօրքի Միջազգային Յանձնաժողովին կողմէ
հրատարակուած Անգղիական բնագրէն

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1920

ՄԱՐԴԸ ՄԱՐԴ ԸՆՈՂԸ

Աշխարհի մեծ պէտքն այսօր մարդու պէտքն է: Կեանքի ամէն շրջանի մէջ, ամէն երկրի մէջ, մարդկային ամէն մեծ կարօտութեան և պատեհութեան ամէն բաց դրան առջեւ, մարդու պէտք կայ: Իրական մարդիկ կը փնտռուին և սակաւաթիւ են անոնք: Նկարագրի և վարչական տաղանդի տէր մարդիկ երբեք աւելի փնտռուած չէին քան աշխարհի պատմութեան այս ժամուն: Եւ սակայն չգոհացած և պարտուած որքան կեանքեր կը տեսնենք մեր շուրջ, երերուն, յեղեղուկ ու անկազմ որքան նկարագիրներ այնպիսիներու որ գտած չեն ինքզինքնին: Եւ եթէ նայինք մեր իսկ ներսի չգործադրուած որոշումներուն, չպատկուած յոյսերուն ու տենչերուն և բաժնուած կամքերուն, պիտի աղաղակենք փութով,

«Ո՛հ թէ իմ մէջս ելլէ մի մարդ,

Որ ա՛լ չըլլամ ինչ որ եմ արդ:»

Սակայն ի՞նչպէս պիտի ըլլանք այն մարդիկը որ ըլլալ կ'ուզենք: Ի՞նչպէս պիտի փոխուինք ու վերցնենք մեր տկարութեան ու ճախողութեան ծանր բեռը: Ի՞նչպէս կրնանք քանդել անցեալը, նուաճել ներկան և ապահովել ապագան: Փոփոխման ի՞նչ յոյս կայ բանաւոր, երբ այնքան յաճախ

63527-67

ձախողած ենք և այնքան քիչ նուաճած՝ կեանքը : Եթէ մենք ձախողած ենք , կա՞յ մէկը որու կրնանք դիմել որպէս զի մեզ մարդ ընէ : Կա՞յ զօրութիւն կամ անձ մը որ կրնայ մեր մէջ մեծ գաղափարական մը ստեղծել , մեր տկար կամքերը զօրացնել և մեզ առաջնորդել նկարագրի տիրացման և մեր խորագոյն իղձերուն պսակման :

Գալիլեայի նախկին օրերու այն առաջին նոր աւետարանին սկիզբը , նոր յոյսով բարախուն և առատ աւետիսի ուրախարար զգացումով թնդուն կոչը կը լսենք դեռատի մարգարէէ մը , որ կը համարձակի անկարելին փորձել , որ իր ծրագիրը կը հռչակէ իբրև ճարտարապետ մարդոց :

«Իմ ետեւէս եկէ՛ք , և ես ձեզ պիտի ընեմ» — :» Այս չորս բառերը — «Ես ձեզ պիտի ընեմ» — էջէն դուրս կը ցատկեն կարծես :

Խորհիւնք նախ թէ Ինք Աստուծով ի՞նչպէս ձեւակերպեց ինքզինք : Հոս մանկիկ մը կար մտորի մէջ — և կոշտ մարդ մը մութ անցքն ի վար կ'երթայ խնդալով թէ ախուրն մէջ մանկիկ մը ծնած էր : Ո՛րքան քիչ բան գիտէր ան , վասն զի դեռ չէր երեւեր թէ այդ մանուկն ի՞նչ պիտի ըլլար : Աշխարհ կը քնանար , թէպէտ օդը դեռ կը թրթռար հրեշտակներուն երգով :

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ

Եւ յերկիր խաղաղութիւն ,

Ի մարդիկ հաճութիւն :»

Այդ մանկիկը իր ձեռքերը պիտի կարկառէր որ իր օրուան երեք մեծ ազգերուն դպչէր և զանոնք փոխակերպէր — մոլեռանդ Հրէին և փոխակերպէր

անոր կրօնը , իմաստասիրող Յոնին և ցուցնէր անոր՝ բարձրագոյն կրօնը , տիրապետող հպարտ Հռոմայեցիին և հաւանեցնէր զայն՝ խաչը տնկել փոխան Հռոմէական արժիւններուն : Այդ մանկիկը իր ձեռքերը պիտի կարկառէր մեծ ցամաքներուն և փոխակերպէր զանոնք — Ասիոյ և վաղեմի Արեւելքին , վայրենի Եւրոպայի , որ օր մը ոչ միայն պիտի քաղաքակրթէր , այլ և պիտի քրիստոնէացնէր նոյն իսկ այդ պատերազմիկ ցամաքը , Ամերիկայի և Նոր Աշխարհի , վասն զի Գոլոմպոս արեւմտեան ովկիանոսը պիտի կտրէր անցնէր՝ Գրիստոսի խաչը տնկելով իր առագաստանաւերուն գլուխը :

Նկարագրի մը տիրացաւ այնքան աստուածային ու աստուածավայել որ կրնաք իր մէջ մի յատկանիչն առնել և Աստուծոյ փոխանցել առանց սրբապղծութեան կամ անվայել արարքի զգացումն ունենալու , վասն զի իր մէջ կը գտնէք միշտ աստուածութեան ամենաբարձր ստորոգելիքները : Եթէ Աստուած Յիսուսի նման է միայն , կը գոհացնէ ամէն ինչ որ կրնանք փափաքիլ կամ մտածել : Եթէ միայն այնչափ սիրող , անձնուրաց ու ներող է որչափ Յիսուս է , աւելի բան մը չենք ուզեր : Այս մարդը այնքան աստուածային է որ մարդկութիւնը Անոր ոտքը կ'իյնայ տարակուսող թովմասի նման և կ'աղաղակէ , «Իմ Տէրս և իմ Աստուածս :»

Այսու հանդերձ այնքան մարդկային , մեղի այնքան մօտ ու սիրելի է , որ պատմական ունէ անձէ աւելի կը մօտենայ մեզի : Մարդու որդի է , տիեզերական մարդ , մեղի եղբայրակից , օգնական

և բարեկամ։ Եւ սակայն, Աստուծով Ինք ստացաւ կամ ստեղծեց այս նկարագիրը։ Տակաւ առ տակաւ իւրաքանչիւր խորհրդով, գործով և ընտրութեամբ մարդկային այս նկարագրին բարձրութեան հասաւ պարզ, բնական ու դիւրամատչելի միջոցով։ Քանզի բացարձակապէս մարդկային էր, մարդ ի մարդոյ և Աստուած ճշմարիտ յԱստուծոյ ճշմարտէ։ Նոյնքան ճշմարտապէս մարդ որքան մենք, անօթի, ծարաւ, յոգնած, փորձուած, և աղքատութեան ու սրտաքեղութեան դէմ մաքառող։

Դիտեցէք պարզ միջոցը, որով անոր մարդկային նկարագիրը կազմուեցաւ։ Բացէք ու կարդացէք Իր կեանքին մեծ ունակութիւնները, ուր երեք անգամ ըսուած է, «Իր սովորութեանը պէս»։ Նախ, «Իր սովորութեանը պէս մտաւ ժողովարանը», և դարձեալ կարդաց Սուրբ Դիրքը, որ այնքան ձեւակերպած էր Իր կեանքը երեսուն այն լուռ տարիներուն մէջ։ Այս սողերը գորդը քանի մը տարի առաջ կեցաւ Նազարէթի այդ փոքր ժողովարանին մէջ և տեսաւ իբր տասներկու տարեկան Հրեայ տղեկ մը, որ ծնած կը կարդար մարգարէներուն մագաղաթները։ Նոյն այն ժողովարանին մէջ ուրիշ տղայ մը գտնուեցաւ տարիներ առաջ, որ իրեն յատուկ Սուրբ Դիրք մը գնելու դրամ չուներ, և ծնած կը կարդար Օրինաց, Սաղմոսաց և Մարգարէից մագաղաթները և կ'ըմպէր անոնց պատգամները մինչև որ Ինքն իսկ եղաւ Ճշմարտութիւնը։ Ան իր ուղերձներուն մէջ վկայութիւն կը բերէ Հին Ուխտի այն դիրքերուն տաանըչորսէն, և բոլոր Իր քարոզութիւններուն մէջ կը փալփաւ Նազարէթի

լոին տարիներուն մէջ Սաղմոսներէն, Եսայիէ և փոքր մարգարէներէն առնուած ու ամբարուած այն ճշմարտութիւնները։

«Իր սովորութեանը պէս» սուրբ դիրքերով կ'ապրէր Ան։ Աստուծոյ Խօսքով կը սնանէր, իբր իր անօթի հոգւոյն առօրեայ մանանայով, կենաց ճշմարիտ հացով, իր նկարագրին զօրութեամբ ու սնունդով։ Եւ սակայն չէր կրնար գնել իրեն սեփական օրինակ մը Հին Կտակարանի, մինչ մենք Հին և Նոր Կտակարաններու մէջ միթերուած գանձերն ունենալով հանդերձ յաճախ օրէ օր զանց կ'ընենք հոգեւոր աճման այս անդին միջոցը։

«Իր սովորութեանը պէս» Զիթենեաց լիռը կ'երթար աղօթել, «Վասն զի Յիսուս շատ անգամ իր աշակերտներուն հետ մէկտեղ հոն ժողովուած էր»։ Այս էր Անոր կեանքի երկրորդ մեծ ունակութիւնը։ Ինչպէս Սուրբ Դիրքերը Իր ամէնօրեայ հացն էին, աղօթքը նոյնպէս Իր կեանքի շունչն էր, Իր հոգւոյն շնչումը Աստուծով։ Հոն Նազարէթի լոին տարիներուն մէջ աւանին հտի թրակէն կը նայէր Ան ծովուն ու Խորայէլի պատմութեան այն տեսարաններուն որ Իր առջև կը տարածուէին վարի հովտին մէջ։ Դպրոցին մէջ ու հիւսի գործասեղանին առջև, ժողովարանին ու տաճարին մէջ, աղմուկից փողոցին ու խաղաղ տան մէջ, Անոր հոգին կը հանգչէր անընդհատ հաղորդակցութիւն վայելելով իր Հօր հետ։ Եւ աղօթքի այս պարզ սովորութիւնը, Հօրը հետ այս ամէն վայրկեանի, ամէն ժամու, ամէն գործի և ամէն փորձութեան պահու հա-

ղորդակցութիւնը կրնայ բնական ու բնականոն ըլլալ նաեւ մեր կեանքերուն մէջ:

«Ինչպէս սովորութիւն ունէր, դարձեալ կը սորվեցնէր անոնց:» Ահա ուրիշ ունակութիւն մը կեանքի, ծառայութեան ունակութիւնը: Պարզապէս «պտըտեցաւ բարիք ընկով», աղնիւ խօսք մը խօսելով մերթ այս և մերթ այն մարդուն, մերթ ասոր և մերթ անոր հետ տեսակցելով, բայց միշտ Աստուածային հպումով, մինչ Իր կեանքը կ'սպառէր՝ Աստուծոյ Աւետարանին աւետիսները հաղորդելով:

Ահաւասիկ ուրեմն երեք պարզ սովորութիւններ որ ձեր ու իմ հասողութեան սահմանին մէջ կը գտնուին: Իր սովորութեանը պէս գիրքերը կարդաց: Իր սովորութեանը պէս աղօթեց, և իր սովորութեանը պէս ծառայեց (Ղուկ. Դ. 16, ԻՅ. 49, Յովհ. ԺԸ. 2, Մարկ. Ժ. 1, 29, 44, 44): Ահա Սուրբ Գիրք ուսանելու, աղօթելու և մարդոց սիրով ծառայելու երեք պարզ սովորութիւն: Այս կերպով ձեռնարկեց Ինքզինք և նոյն շաղկին հետեւի կը հրաւիրէ մեզ. «Իմ ետեւէս եկէք և ես ձեզ պիտի ընեմ»:

Երկրորդ, ոչ միայն մտածենք թէ ինչպէս ձեռնարկեց ինքզինք, այլ թէ ի՞նչպէս կ'եսեց իր կեանքին պարագաները, ինչպէս ձեռնարկեց, փոխակերպեց ու գլխի վանդակէ: Երբեք պարագայի զոհ չեղաւ Ինք: Ոչինչ չափազանց չուտ կամ չափազանց ուշ եկաւ Անոր: Իր կեանքը կը շարժէր հեռաւոր կեդրոնէ մը և կը յայտնէր ներքին ներդաշնակութիւն: Ամէն հասարակ օր, արեւու թէ ստուերոտ,

զուարթ թէ տխուր, կրցաւ սիրել զԱստուած և զարգանալ Անոր նմանելով ու ծառայել Իր ընկերներուն: Հեղինակ մը կ'ըսէ թէ մարդուն նկարագրին կազմութեան նպաստող վեց սատար կայ, կամ պատմական նկարագիր մը դատելու վեց փորձ. իր ցեղն ու ընտանիքը, իր ժամանակն ու տեղը, իր կրթութիւնն ու պատեհութիւնը: Ո՛րքան ստորին, ո՛րքան խեղճ ու խղճալի էին Յիսուսի կեանքին պարագաները: Նկատենք նախ իր ցեղը և ընտանիքը: Իր ցեղն էր հաւանօրէն աշխարհի ամէնէն մոլեռանդ, ամէնէն անտաշ, ամէնէն ատելի և հալածուած ցեղը: Եւ սակայն «ծարաւուտ երկրէ ելլող արմատի պէս» կը բուսնի այս տիեզերական մարդը և հաւասարապէս կը յուզէ Արևելքն ու Արևմուտքը, կը միացնէ արևելեան և արևմտեան ցամաքները և բոլոր ազգերուն երգել կու տայ,

«Օրհնեալ, օրհնեալ այն կապ,

Որ կը զօգէ սիրտեր

Տէր Յիսուսի սիրով»

Իր ընտանիքը կրնար տալ Անոր շինական խոնարհ հիւսի մը տան արգահատելի պատեհութիւնը միայն: Այսու ամենայնիւ Ինք, ամէն ժամանակի համար, նոր իմաստով կը ձօնացնէ «այր», «որդի» և «եղբայր» բառերը, և կ'ընդլայնէ ու տիեզերական թագաւորութեան իմաստին կը հաւասարեցնէ «ընտանիք» բառին նշանակութիւնը:

Դիտեցէք, դարձեալ, Իր կեանքին նեղ պարագաները ժամանակի և դիրքի կողմէ: Կը ծնի հիթանոսներու Գալիլեային մէջ: Հոն այդ ծայրագոյն, նուաճուած ու թշուառ Հրէական փոքր գա-

ւառին մէջ, կը սահմանափակուի իր կեանքը: Հոն ամէն երկիրներու այդ փոքրագոյնին մէջ, որ իր նուազ քան 7,500 քառ. մղոն տարածութեամբ Ամերիկեան շատ գաւառներէ և նահանգներէ փոքր է, կը պարտաւորի ապրիլ: Եւ որքան նեղ դիրքի մէջ էր ժամանակի կողմէ: Հրապարակային կեանքի նուազ քան երեք տարի միայն ունեցաւ: Սոկրատ քառասուն տարի ուսոյց, Պլատոն յիսուն: Արիստոտէլ երկար ապրեցաւ և շատ հատորներ գրեց՝ գրատուններ լեցնելով իր ուսմամբ, որ իր օրուան աշխարհին միջերեալ իմաստութիւնը կը ներկայացնէր: Սակայն գիւղացի այս պարզ հիւսը երեք տարիէն պակաս ժամանակ ունեցաւ իր գործն ի գլուխ հանելու համար: Դիրք, տետրակ և զըրուած էջ մը խիստ չիփոքուց իր ետեւ: Իր հրապարակային գործունէութիւնը կը խճողուի նուազ քան երեք տարւոյ միջոցի մը մէջ, և սակայն կը գլխէ կ'անցնի ժամանակը և կը հիմնէ յաւիտենական թագաւորութիւն մը: «Աբրահամի ըլլալէն առաջ» և դարուց ի դարս իր կեանքը կ'երկարի յաւիտենից ի յաւիտեանս: Յաւիտենական այժմին մէջ կենալով կ'ըսէ, «Ես եմ»:

Մի բանք թէ ժամանակ չունիք: Դուք ունիք բոլոր ժամանակը որ կայ: Եթէ ի զուր վատնած էք օրուան առաջին տասնըմէկ ժամերը, բաւական ժամանակ պիտի չունենաք ֆիացած ժամուան մէջ: Բայց տասներկու ժամ չկա՞յ օրուան մէջ: Դուք ունիք բոլոր ժամանակը զոր ունէ ոք ունեցաւ երբեք, բոլոր ժամանակը զոր Ան ունէր: Նման մեր Տէրոջ, ծախու առնենք ժամանակը և ապրինք այ-

սօր, ժամէ ժամ պարտականութիւն և գործեր կատարելով, մինչև որ ժամոտակը նուաճուի և մեր պսակը շահուի:

Դիտենք, դարձեալ, իր կրթութիւնը. որքան սահմանափակ էր այն: «Ի՞նչպէս ասիկա գիրքերը գիտէ, որ սորված չէ»:

Դիւղացի հիւսի մը որդւոյն չինական պարզ դպրոցը միայն տեսած էր: Ո՛րքան սահմանափակ էր իր պատենութիւնը: Նուաճուած գաւառի մը մէջ, ընկճուած ժողովրդի մը մէջտեղ, խիստ օրինապահ դրութեան մը տակ ուր ամէն նորութիւն դաւաճանութիւն կը համարուէր դժուարատար աւանդութեան մը օրինագրքին դէմ, Դպիրներու և Փարիսեցիներու, Քահանաներու և Աւետացիներու խիստ հակառակութեան և ատելութեան ենթարկուած, Հրեաներէ մատնուելով և հեթանոսներէ խաչուելով կտրուեցաւ Անոր կեանքը, երբ հազիւ հազ սկսած կը թուէր իր կեանքի գործը:

Դիտեցէք Անոր կեանքին տարօրինակ հպարտութիւններն ու հակասութիւնները: Խորհմուտ ուսումնական մը չէր Ինք, և սակայն կրօնական առպարէզին մէջ Ինք միայն կը գրաւէ աշխարհի բոլոր մեծ խորհողներուն և խորհմուտ ուսումնականներուն տիեզերական ուշադրութիւնը: Հոգեւոր բաներու մէջ Ինք միայն կը պահանջէ աշխարհի ուսանողներէն հաւատարիմ հպատակութիւն: Շատերս Ե. Ք. Ընկերակցութեան և Ուսանողներու Քրիստոնէական Շարժման անդամ ենք: Կայ նաև Աշխարհի Ուսանողներու Քրիստոնէական Դաշնակցութիւնը, Չկայ Աշխարհի Ուսանողներու Պոտ-

տայական կամ Կոմիտեական, Հնդկ կամ Մահ-մահական Դաշնակցութիւն ևս: Գաղափարն իսկ անհնարին է: Միայն մէկ Անձ կարող է միացնել աշխարհի ուսանողները կամ լրջօրէն հնազանդութիւն պահանջել անոնցմէ կրօնական իրերու մարզին մէջ:

Ուսանող չէր ինք, և սակայն ասպարէզ կը կարդայ դարերու իմաստասիրութեան: Աշխարհ հիմա իսկ դեռ թափանցած չէ Անոր վարդապետութեան սիրտը, կամ խորաչափած չէ Անոր միտքը: Ուսանող չէր ինք, և սակայն կրթութիւն կը բխի ամէն տեղ ուր Աւետարանը կը տարուի բաց Սուրբ Գիրքով: Այսօր գրեթէ ամէն Բրիստոնհայ երկրի մէջ գրեթէ ընդհանուր կրթութիւն կը տրուի տեղացի մանուկներուն: Ասիոյ մեծ ցամաքին վրայ ընդհանրապէս բնակչութեան հարիւրէն մին միայն կ'երթայ դպրոց: Ինք գրող չէ՞ր, և սակայն Իր խօսքերը հանրածանօթ են և աշխարհի մինչև ծայրերը հասած: Այսօր աշխարհի ամէն կողմը կը կարդացուն անոնք վեց հարիւր լեզուով և մարդկութեան տիեզերական գիրքը կը կազմեն: Ոչ ոք երբեք Ափրիկէի խորքը դացած է Սոկրատ կամ Պլատոն, Արիստոտել կամ Պէյքըն, Շէյքսպիր կամ Պրատենկ թարգմանել: Սակայն հարիւրաւորներ մեռած են Անոր անզին խօսքերը աշխարհի տանելու համար: Տասնեակներով լեզուներ գրաւորի վերածուած են Անոր պատգամը հաղորդելու համար: Վայրենի ցեղեր բարեկարգուած, մարդակերներ քաղաքակրթուած, ազգեր փոխուած, ժողովուրդներ դաստիարակուած, զըպ-

րոցներ և գոլէճներ հիմնուած են Անոր կեանքն ու վարդապետութիւնն արձանագրող գիրքին ազդեցութեան հետեւանքով:

Կամ եթէ կրթականէն գեղադիտական ասպարէզը դառնանք, խորհեցէք դարձեալ թէ ո՞րքան նեղ էին Անոր կեանքին սահմանները: Կային միայն գիւղին հոսի բլրակը, արտերն ու ծաղիկները, աստղերն ու թռչունները: Արուեստագէտ չէր ինք, և սակայն Իրն շուրջուած են դարերու մեծ գլուխգործոցները: Ռաֆայէլ, Լէոնարտո և Միքայէլ Անձէլօ կարծես իրենց բարձրութեան կը հասնին Անոր արարչագործ հպումին ներշնչման տակ: Ճարտարապետ չէր ինք, և սակայն աշխարհի մեծ մայր եկեղեցիները կանգնուած են զինք պաշտելու համար: Նազովրեցի հիւսը ժամանակի մեծ ճարտարապետը եղած է: Սուրբ Սովիայի և Սուրբ Պետրոսի, Միլանի և Քոլոնի, Քէնթըրպրիի և Րէնդի մեծ եկեղեցիները ճարտարապետական ուրիշ հոյակապ շինուածներու հետ կառուցուած են զինք փառաւորելու համար տասներինը դարէ ի վեր: Ժողովրդի մը ամբողջ կեանքը, սերունդի կամ ազգի մը դասաւարականները, կ'ամփոփուին անցեալ դարերու Բրիստոնէական մեծ եկեղեցիներուն մէջ:

Բանաստեղծ չէր ինք, և սակայն հասարակ մարդոց ստացուածք կ'ընէ բանաստեղծութիւնը և կը բերէ զայն տան, չուկայի և առօրեայ կեանքի հասարակ չըջանալին մէջ: Տանթէ, Շէյքսպիր, Միլթըն, Պրատենկ, Թէնիսոն, Հուիթներ և արդի բազմաթիւ մատենագիրներ Իրմէ ներշնչուեցան: Երաժիշտ չէր ինք, և սակայն Հայտն ու

Հանտէլ, Պէթովըն ու Պախ, Վակնըր ու Մէնտէլ-
սոն իրենց բարձրագոյն խոյանքներուն կը հասնին
այն երգերուն, մեղեդիներուն ու հոգերգութիւն-
ներուն մէջ զորս յօրինած են Անոր ի պատիւ:

Կամ մտածենք ոչ միայն կրթական ու գեղա-
գիտական սահմանափակումներուն, այլ և իր կեան-
քի ընկերային սահմանափակ պատեհութիւններուն
վրայ: Ընկերային երազող մը չէր Ինք, և սակայն
կ'ստեղծէ ընկերային խիղճ մը, ընկերային շարժիչ
ոյժ մը, ընկերային մղում մը, աճող, լայնցող և
խորացող ընկերային ուժգին շարժում մը, որ վաթ-
սուն սերունդէ ետեւ իսկ կը շարունակէ թափ առ-
նել և կ'սկսի ըլլալ մարդկային կեանքի մէջ ընկի-
րային ամենահզօր ոյժը: Ո՛վ է ուրեմն այս, որ,
ինչպէս կ'ըսէ մէկը, ընկերային դրօշակ մը կը տնկէ
քսան դարերու անդիի կողմը, և թագաւորներու,
օրէնսդիրներու, մարգարէներու և պետական մար-
դոց կը հրամայէ յառաջ ընթանալ բոլոր իրենց գրոհ-
ներով մինչև որ անոր հասնին:

Բժիշկ չէր Ինք, և սակայն Իր անունով բժիշկ-
ներու ահագին բանակ մը գացած է աշխարհի ամէն
կողմը: Հարիւրաւոր հիւանդանոցներու մէջ բժիշկ
միսիոնարներ միլիոնաւոր հիւանդներ կը բուժեն
երկրի աղքատ, տգէտ ու անարգուած խաւերուն
պատկանող: Պատերազմի ժամանակ իսկ հիւանդ-
ներուն ու մահամերձներուն խնամ կը տարուի Անոր
խաչին նշանին տակ: Այդ խաչը, որ ամենամեծ
ամօթի և անպատուութեան նշան էր աշխարհի վրայ,
Ինք փոխակերպեց ու ըրաւ մարդկութեան ամենամեծ
զոհողութեան և ամենաբարձր յոյսին խորհրդանշանը:

Հարստութիւն չունէր: Ոչ մէկ ստացուածի
տէր էր, և սակայն հարստութիւններ նետուեցան
Իր ոտքը, և այսօր Ինք է որ կ'առաջնորդէ աշ-
խարհի մարդասիրական տուրքերուն: Ինք կը
պաշտպանէ աղքատներուն դատը և կ'արթնցնէ
հարուստներուն խիղճը: Իր հոգին կ'ուսուցանէ,
Իր ազդեցութիւնը կ'առաջնորդէ զմարդիկ ընկերա-
յին նոր յարաբերութեան, տնտեսութեան նոր ըմ-
բանումի մը և կեանքի բարիքներու աւելի ճոխ ու
աւելի լիարուն տուչութեան ու բաշխման:

Տուն չունէր, և սակայն Ինք կ'ստեղծէ Քրիս-
տոնէական տունը և կ'երաշխաւորէ անոր սրբու-
թիւնն ու ապահովութիւնը: Զաւակ չունէր, և
սակայն Ինք կ'ըլլայ զաւակներու Փրկիչը և մեղի
կը սորվեցնէ դասը զոր այսքան դարերէ ետքը
հազիւ հազ սկսած ենք սորվիլ, մանուկներու ան-
գին արժէքը: Արդի միտքը դեռ նոր կ'սկսի խորա-
շափել ու ըմբռնել մանուկներու արժէքին մեծու-
թիւնը: Կին չէր Ինք և չունէր կին: Այսու ամե-
նայնիւ Ինք կ'ըլլայ կիներու Փրկիչը: Ոչ-Քրիս-
տոնեայ ոչ մէկ կրօնի մէջ իր բարձր կոչման կը
հասնի կամ կը բարձրանայ իզական սեռը: Ասիոյ
հինգ հարիւր միլիոն կիներէն ոչ մին ունի, կամ
կրնայ լիովին ունենալ, իր Աստուածատու իրա-
ւունքները առանց այն Աւետարանին, զոր Քրիս-
տոս բերաւ կիներու փրկութեան համար:

Ո՛վ է ուրեմն այս: Լոկ հիւս մը, Նազովրեցի
գիւղացի մը: Եթէ այդպէս է, պարտիմք մենք,
քաղաքակրթութեան, յառաջդիմութեան և մշա-
կութեան տամբընը դարէ ետեւ, աւելի լաւ մար-

գիկ հանել ամէն տարի Եէյլէ, Հարվըրտէ, Օքսֆորդտէ, Գէյմպրիճէ, գիւղէ և քաղաքէ: Այսու ամենայնիւ ինք կը բարձրանայ աշտարականման՝ բարոյական ջինջ վսեմութեամբ իբր միակ կեդրոնական գէմքը մարդկային պատմութեան, և միակ տիրապետող նկարագիրն ամէն ժամանակներու:

Զմոռնանք թէ ինչ ցաւալի ու նեղ սահմանափակումներով և շրջավայրով ձեւակերպեց ինքզինք և իր կեանքին պարագաները: Դուք երբեք պիտի չպատահիք այսպիսի սահմանափակումներու: Եւ սակայն երբեք չզանգատեցաւ իր պարագաներէն, չպայքարեցաւ անոնց հետ որ զինք խաչին վրայ գամեցին: Զպայքարեցաւ Պիղատոսի հետ և չատեց զՅուդա: «Այն գաւաթը զոր Հայրը ինձի տուաւ՝ պիտի չխմեմ զանիկա:» Օր մը աշխարհի պատմութեան մէջ սարսափելի անիրաւութիւն մը գործուեցաւ: Ամենամեծ ողբերգութիւնն էր այն: Աշխարհի յոյսը բերող միակ կեանքը կտրուեցաւ անգութ մահով: Բոլոր իւր բարձր նպատակներն ու գաղափարականները, աշխարհի բուն յոյսը, վերջացան ամօթի խաչով և չարագործի մահով: Մեր խօսքն հիմա քառութեան փրկարար հանգամանքին վրայ չէ, որու կը հաւատանք խորապէս ու կատարելապէս, այլ ուրիշ հանգամանքի մը վրայ: Խաչն երեւցաւ ճիշտ իբր փայտեայ պարագայ մը, որ Անոր երկրաւոր կեանքին վերջ տուաւ: Եթէ կրցաւ Ան ընդունիլ այդ սարսափելի անիրաւութիւնը, չարչարանքը, ամօթն ու մահը և փոխել աշխարհի յոյսին, փառքին ու փրկութեան, եթէ կրցաւ փոխել զայն, ապա ուրեմն կրնայ ոեւէ

բան փոխել, և Քրիստոսի շնորհիւ մեր կեանքի փրկութեայութիւնը սա կրնայ ըլլալ. «Դիտենք որ ամէն բաները բարիի գործակից կ'ըլլան անոնց որ զԱստուած կը սիրեն:» Եթէ իրապէս կը հաւատաք ասոր, երբեք պէտք չկայ որ ձեր պարագաներուն հետ կռուիք, կամ ձեր տկարութիւններէն ու սահմանափակումներէն զանգատիք: Անոնք գաւաթն են զոր ձեր Հայրը ձեզի տուաւ: Ընդունեցէք կեանքի պարագաներն իբրեւ Աստուծոյ տուրքը: Ըրէք կամ առէք զանոնք ինչպէս որ են, քանզի կ'ըսէ ինք. «Իմ ետեւէս եկէք և ես ձեզ պիտի ընծամ:»

Երբորդ, գիտենք թէ ինք երեւելի ըրաւ ոչ միայն ինքզինք և իր կեանքին պարագաները, այլ և այն տեղերը որոնց ինք դպաւ: Բեթլեհէմ էր աննշան, հասարակ, հովուական գիւղակ մը: Հիմա ամբողջ աշխարհ կ'երդէ.

«Ով Բեթլեհէմ, փոքրիկ աւան:»

Մենք անգամ մը կեցանք հոն Հրէաստանի այն գիւղին մէջ, ուր երբեմն այն պղտիկ պանդոկը կար: Իջեւանին տեղը կը ցուցուի քարով մը, որու վրայ արծաթեայ աստղ մը կայ սա բառերով. «Աստ ծնաւ Յիսուս Քրիստոս ի Մարիամայ Կուսէն:» Մինչ լուռ կը կայնէինք նուիրական այդ վայրին վրայ, հեռուոր Ռուսաստանի ձիւնադաշտերէն եկած գիւղացի կին մը մօտեցաւ խորին աճով ու ակնածանքով: Կարծեց թէ առանձին էր, խոնարհելով եկաւ յառաջ, ծնրադրեց և համբուրեց վայրը ուր Յիսուս ծնած էր: Ապա բերաւ իր պղտիկ աղջկն ալ և անոր ծնրադրելու խոմբուրել տուաւ նոյն

վայրը: Հոն կը տեսնենք այսօր կիններ ու մանուկներ որ կը ծնրադրեն ու կ'երկրպագեն Բեթլեհէմի այդ որբանին քով:

Ինք երեւելի ըրաւ զնազարէթ: Այնքան աղտոտ և այնքան յոռի քաղաք էր այն որ առածի կարգ անցած էր սա խօսքը. «Նազարէթէ կարելի է որ աղէկ բան մը ըլլայ:» Մենք խորապէս յուզուեցանք փոքրիկ աւանը դիտելով: Երկար օրուան մը ճամբորդութենէ ետեւ դարձանք՝ զայն տեսութենէ ծածկող բլուրներուն քամակէն, և նայեցանք հովտին անդիի կողմը գտնուող այն փոքր աղտոտ աւանին, ուր Յիսուս Իր երկրաւոր կեանքի երեսուն թանկագին տարիներուն մեծ մասն անցուցած էր: Այնպէս եղաւ որ չկրցանք տեսնել զայն մեր արցունքներուն պատճառով: Խորհեցանք Նազարէթի այն ծածուկ տարիներուն, և Աստուծոյ մարդկային կեանքին վրայ որ հոն ապրուեցաւ:

Ինք ծանօթացուց զնազարէթ: Ինք ծանօթացուց նոյն խակ անապատը, ուր քառասուն օր, անօթի ու ծարաւ, մարտնչեցաւ իր կեանքի մեծ փորձութիւններուն հետ ու յաղթեց: Բայց այդ սոսկալի պայքարէն ետքը Գալիլիա կը վերադառնայ հոգիին զօրութեամբ: Կը վերադառնայ պարտեալ մարդկութիւն մը փրկելու բաւող զօրութեամբ: Երուսաղէմը նուիրական կը թողու իբրեւ աշխարհի ուխտագնացութեան վայրը: Կը նկատէ զայն իբրեւ «մեծ թագաւորին Գաղաքը»: Գողգոթան անգամ, գանկի, նիսած մարմնի և ձերմկած ոսկրներու վայրը, կը վերածէ երկրի վրայ գտնուող ամէնէն պատուական վայրին, վասն զի հոն մեռաւ Ինք:

Կը կոչենք զայս Սուրբ Երկիր: Ինչո՞ւ սուրբ եղաւ այն: Մարդ գրեթէ իր հաւատքը կը կորսնցնէ երբ կը տեսնէ անոր այժմու աղտեղութիւնը: Մէկ կը սապէս ըսած է. «Չեմ կրնար հաւատալ: Ինչ կ'ըսէք, եթէ Աստուած աշխարհ գար, այսպիսի տեղ, այսպիսի աղտեղի՞ վայր պիտի գար: Անկարելի է:» Եւ սակայն Բրիտանոս Սուրբ Երկիր ըրաւ զայն, աշխարհի ուխտագնացութեան վայրը: Այդպէս ըրաւ նաև ամէն տեղ որու դպաւ Ինք, և սուրբ ընողն Ինք էր:

Ես և դուք ի՞նչ կ'ընենք այն տեղերուն ուր կ'ապրինք մենք, մեր քաղաքին, կամ նահանգին կամ ազգին: Ի՞նչ կ'ընէք ձեր գոյէճին, զպրոցին կամ վայրին համար, ուր կը մնաք դուք ամառը: Միտք բերէք Նորթհֆիլտի այն խեղճ ագարակը, որ ցորենի կամ եգիպտացորենի մշակութեան յարմարութիւն չունէր և ամայի արօտավայր էր լոկ: Մուտի նշանաւոր ըրաւ զայն: Այսօր ճրչափ գեղեցիկ է այն, մինչ տարուէ տարի հարիւրաւոր ուսանողներ նոր աշխարհի մը գաղափարը կ'առնեն և հեռաւոր երկիրներու մէջ իրենց կեանքի գործին բարձր կոչումը կ'ըմբռնեն: Բայց ո՞վ ըրաւ զՄուտի: Ան՝ որ ըսաւ բլրին վրայ ձերմակ տան մը մէջ խեղճ մօր մը հետ բնակող պզտիկ տղու մը. «Ես քեզ պիտի ընեմ:» Գիւղացի այդ խեղճ տղան ելաւ, անոր հետեւեցաւ և այսօր այդ ագարակը պսակուած է այն հոյակապ շէնքերով, և Նորթհֆիլտէ և Մաունթ Հըրմընէ կը հոսեն, հարիւրաւոր կեանքեր որ կ'երթան ազգեր փոխակերպել: Այդ տեղէն մեկնած ենք չատերս օրհնութեամբ, վասն

զի փոքրիկ տղայ մը, Տուայթ Մուտի, որ մը լսեց Անոր սա ձայնը. «Իմ ետեւէս եկուր և ես քեզ պիտի ընեմ»:

«Ես ձեզ պիտի ընեմ», կ'ըսէ մարդերու այս ճարտարապետը: Նիւ Եորքի Մէնհէթըն Կղզին քսանըութ տղարի գնուեցաւ Հնդկներուն ձեռքէն: Այսօր քանի մը երկիրին կ'արժէ, և դեռ իր լիաւիւր ու վերջնական արժէքը չէ գտած: Ձեր կեանքը այդ կղզիին նման է: Դուք դեռ կոտորակն էք այն մարդուն որ պիտի ըլլաք: Ի՞նչ չէ կարող ընել ձեր կեանքը, եթէ թոյլ տաք որ ընէ ձեզ և ձեւակերպէ ինչպէս Ինք կ'ուզէ:

Յիսուս երեւիլ ըրաւ ամէն տեղ որու դպաւ Ինք: Տեղ մը պիտի երթաք դուք ամառը և միայն մէկ անգամ պիտի անցնիք այդ ձամբէն: Ի գո՛ւր պիտի անցընէք ձեր պարապուրդը, կախորրանի մը մէջ պառկելով և ժամանակ սպաննելով: Հէնրի Բայթ գիւղ մը գնաց և ամառ մը մնաց հոն, բայց ամառը չվերջացած՝ ամբողջ գիւղը հոգեւորապէս արթնցաւ: Յիսուս փոխակերպեց ամէն տեղ ուր գնաց Ինք:

Բայց Յիսուս ձեւակերպեց ոչ միայն Ինքզինք, իր կեանքի պարագաները և այն տեղերը ուր գնաց Ինք, այլ և զմարդիկ: Օր մը կեցաւ փոփոխամիտ Սիմոնի առջև: Նայեցաւ անոր հոգւոյն խորերը, բոլոր վրիպանքներէն, անէծքներէն և երգումներէն վար, բոլոր անոր փոփոխամտութէնէն ու տկարութենէն վար, և ըսաւ, «Ես քեզ վէմ կ'անուանեմ և այս վէմին վրայ պիտի շինեմ յաւիտենականութեան համար»: Սիմոնը Պետրոսի փոխեց, ջուրի պէս յեղյեղուկ մարդը վէմի պէս հզօր մարդու:

Ինք կը նայի վերէն ձեր տկարութեան, ձեր ձախողանքին, ձեր փորձութեան և մեղքին և կ'ըսէ, «Ես ձեզ նոր մարդ պիտի ընեմ»:

Սիմոնէ զատուելով՝ քիչ մը անդին կը գտնէ Յակոբոս և Յովհաննէս, «որոտման որդիները», որոնք կ'ուզէին երկինքէն կրակ իջեցնել՝ իրենց ընդդիմացող գիւղերը կործանելու համար: Եւ սակայն Ինք կը փոխէ «որոտման որդին» Յովհաննէս, առաքեալին դոր՝ չը սիրէր և որ իր կուրծքին վրայ ինկաւ ընթրիքին ատեն և սիրոյ այն անզուգական թուղթերը գրեց: Կը գտնէ Ջաքէոս ողորմիկի և ստրկամիտ մաքսաւորը, դրամ փոխ տուող կարծրասիրտ Հրեան, որ ժամ մը մնալէ ետեւ Անոր քով առաջին մարդասէրը կ'ըլլայ Անոր ստեղծագործ հպման տակ: Նոր տեսականով և վեհանձնական մղման հնազանդելով կը գոչէ ան. «Իմ ունեցածիս կէսը աղքատներուն կու տամ, ու եթէ զըպարտութեամբ մէկուն զրկանք ըրած եմ, չորեքպատիկ կը հատուցանեմ անոր»: Անձնասէր մարդն յանկարծ առատաձեռն կ'ըլլայ, երբ Յիսուս անոր կը սորվեցնէ տալու ուրախաբար սպասարկութիւնը, կեանքի բարձրագոյն անտեսութիւնը:

Ապա կը գտնէ աղբիւրի մը քով խեղճ կին մը, նուաւստ, ընկճուած ու անյոյս, որ հանրակին էր իր գիւղին մէջ: Եթէ երբեք եղաւ ոչ-խոստմնալից էակ մը, այդ անպատիւ կինն էր այն՝ իր մեղսալից անցեալով: Եւ այդ անկեալ, խաւարած ու խաշած կեանքին խորերը կը նայի Ինք և հոն կընչմարէ աղբիւր մը կենդանի ջրոյ, թաքուն կարելիութիւններու՝ որ սիրոյ հպումին տակ ի յայտ կու

զան հաւատոյ աչքին առջև : Կը տեսնէ ընդարձակ թաքուն հնարաւորութիւններ անոր կեանքին մէջ : Այդ վատնուած կեանքին ի տես կարօտագին ու եռանդագին կը գոչէ . «Եթէ դուն գիտնայիր Աստուծոյ պարգևը և պարգևողը — եթէ գիտնայիր թէ ի՞նչ բան կը պակսի քեզի — ո՛հ, եթէ գիտնայիր, դուն պիտի ուզէիր և ես պիտի տայի :» Յետոյ ըսաւ այն կենդանի խօսքերը որ մեզի կը հասնին դարերու մէջէն . «Ով որ խմէ այն ջուրէն, զոր ես անոր պիտի տամ, յաւիտեան պիտի չծարաւի : Հապա այն ջուրը զոր ես անոր պիտի տամ, պիտի ըլլայ անոր ներսիդին ջուրի աղբիւր մը՝ որ յաւիտենական կեանքի համար կը ըզխէ :»

Եթէ ընթերցողը կը ներէ որ անձնական դիտողութիւն մը ընեմ, կը յիշեմ ես օր մը, ասկէ քսան տարի առաջ, երբ այդ համարը կեանքիս մէջ խուժեց զսպուած հեղեղի մը պէս որ յանկարծ իր թուժքը պատռած էր : Կեանքիս ամէնէն մութ օրն էր այն : Զղային ուժասպառութենէ և անքնութենէ կը տառապէի : Գործս ձախողած էր, և ես վհատած ու ընդվզած էի : Բովանդակ աշխարհ մութ կ'երևէր — և տխուր : Այդ առաւօտ աղաղակեցի Անոր և խնդրեցի որ ինծի ճամբայ ցուցնէ, քանզի մօլորած էի վերջապէս : Կեանքս լեցուած էր մանաւանդ առատ աշխատութեամբ քան առատ յորդումով : Խաղաղութեան և ուրախութեան կեանք չէր, այլ՝ նեղութեան ու անձկութեան : Ինչեւիցէ կերպով զուրկ էի նոր աւետարանէն, ընդարձակ կեանքի ուրախարար աւետիսէն, և աղաղակեցի որ ինծի ցուցնէ ճամբան այդ անապատին մէջէն, ճիշտ

ինչպէս Հագար աղաղակեց երբ իր որդին պիտի մեռնէր ծարաւէն : Եւ այն օրը ցոյց տուաւ կենսատու ուրախութեան աղբիւր մը, բուն իսկ կենաց աղբիւրը : Եւ ահա ինչ որ ըսաւ Ան, «Ով որ խմէ այն ջուրէն զոր ես անոր պիտի տամ, յաւիտեան պիտի չծարաւի :» Այն առաւօտ իսկ սկսայ խմել կեանքի խորունկ ակերէն : Անկէ առաջ կը խմէի «ծակոտ գուրբէ որոնք չեն կրնար ջուր պահել :» Եւրոպա գացած էի ի խնդիր զուարճութեան, և սակայն, չեմ գիտեր ի՞նչպէս, երջանկութիւնը միշտ խուսափած էր ինծմէ : Գոհ չէի և գիտէի թէ լաւ չէր վիճակս : Երկու տէրերու կը ծառայէի, Աստուծոյ և Մամոնայի, Քրիստոսի և անձիս : Սակայն այդ օրը եկայ ես Յիսուս Քրիստոսի աղբիւրը : Այնուհետեւ շատ թերացումներ ունեցայ արդարեւ, որոնց նկարագրութիւնը կրնայ այսպիսի շատ էջեր լեցնել, բայց ինք իր կողմէ պահեց իր խոստումը քսան երկար տարիներ : Վասն զի այն օրէն սկսեալ, քսանամեայ ամբողջ չըջանի մը մէջ, Անոր շնորհքովը, ոչ մէկ ժամ ունեցայ յուսահատութեան, ոչ մէկ ժամ խաւարի : Իմացական խնդիրներ ծագեցան զորս կարելի չէր լուծել — չարի խնդրին ճշուժ մը, ցաւի և մարդկային տառապանքի խնդիրը, ընկերային անիրաւ պայմաններ, ևն : Սակայն ասոնց ամէնուն կեդրոնը գտնուեցաւ միշտ գոհացուցիչ ստուգութիւն մը խաղաղութեան և ուրախութեան : Քրիստոսի ներկայութիւնը այնքան լիակատար ու գոհացուցիչ եղաւ, այնքան յարատեւ ու յարաճուն, որ տարակոյմները, դժուարութիւնները և խնդիրները կեանքի հզրերը կը մնան : Մէկ

բան գիտեմ ես, և սա է թէ Յիսուս կը գոհացնէ, կը կշտացնէ: Հիւանդ թէ առողջ, տա՛ն մէջ թէ տունէ հեռու, առեքեւոյթ յաջողութեան մէջ թէ առեքեւոյթ ձախողութեան մէջ, ցորքան ժամանակ խմենք մենք, պիտի չծարաւինք յաւիտեան:

Ան չըսեք, «Ով որ խմեց անգամ մը Նորթի-ֆիլտի մէջ, ուսանողական այսինչ կամ այնինչ համաժողովին ժամանակ»: Այլ կ'ըսէ, «Ով որ խմէ»: Մենք ջուրը կը խմենք միանգամ ընդ միշտ: Զուրի աղբիւրն ուրեմն ներսն է, և օրէ օր, ժամէ ժամ և վայրկեանէ վայրկեան կը խմենք կենդանի ջրոյ աղբիւրէն որ հիմա մեր ներսն է:

Այսպէս Յիսուս «իր սովորութեանը պէս» ամէն օր կ'ապրէր Աստուծոյ Խօսքով, ամէն օր աղօթքով, ամէն օր ծառայութեամբ: Այս նոր կեանքը այնքան բնական է որքան բնական է խմել կամ չնչել: Եւ ի՞նչ պիտի ըլլայ բուն երկինքը, երբ հոն հաւաքուինք: Անշուշտ ոչ լոկ ոսկի փողոցներ, կամ փոխուած միջավայր, կամ հրեշտակներ ու քնարներ, այլ բուն իսկ Տէրոջ ներկայութիւնը: Այսու հանդերձ հիմա իսկ հոս ունինք զի՛նք: Երկինք կը չըջապատէ մեզ մեր մանկութեան մէջ, և եթէ կարենայինք միայն տեսնել, տակաւին կը չըջապատէ մեզ: Ան մեզմէ զատուած չէ, այլ մենք իրմէ զատուած ենք: Դարձեալ հաստատենք մեր միտքերը վերին բաներուն վրայ, և ահա պիտի գտնենք թէ երկինք հոս է: Հանդերձեալ կեանքին մէջ զարմանալի պիտի չըլլա՞յ որ հոս ուր այնքան կարօտ էինք իրեն, հոս ուր այնքան խաւար էր աշխարհ, հոս ուր այնքան սաստիկ պէտք ու-

նէինք զօրութեան, չտեսանք զի՛նք: Հոս է Ան: Աստուած հոս է և ամէն հասարակ թուփ կը բոցավառի իրմով: «Այդ տեղը ուր դուն կայնեք ես՝ սուրբ երկիր է:»

Չէ՞ք կրնար դուք պարզ հաւատքով, Յովհ. Դ. 14ի խոստման ապաւինելով, խմել այսօր, այսինքն կեանք առնել իրմէ այնպէս պարզօրէն որպէս կը չնչէք, այնպէս բնականօրէն որպէս ձեր ամէնօրեայ հացը կ'ուտէք: Եւ ինչպէս ինք սովոր էր, դուք ալ չէ՞ք ուզեր ամէն օր Աստուծոյ Խօսքէն անանելով, աղօթելով և մարդոց ծառայելով՝ կեանքի ուրախութենէն խմել:

Քրիստոս ձեւակերպեց ու կազապարեց ամէն կեանք որ իր ազդեցութեան տակ մտաւ: Իր հպումով Սօղոս եղաւ Պօղոս: Բարոյական հրաշք մը տեղի ունեցաւ «սպառնալիք ու մահ» չնչող այդ հալածչին կեանքին մէջ: Ինք որ խոժոռ ու դաժան կեցաւ ու դիտեց Ստեփանոսի քարկոծումը, ահա փափուկ է կնոջ մը նման, հեղձ մանկան մը նման և շատ արցունքներով կը գրէ իր թուղթիւրը: Սօղոս հալածիչը Պօղոս առաքեալի փոխողը կարող է փոխել ձեր կարծր սիրտը և իմս:

Օգոստինոս, փիլիսոփայութեան անաստուած ու անառակ ուսանողը, որ կիրքերու գերի, կամքով տկար, հովի պէս յարափոփոխ ու անդադար նոր որոշում տուող ու եղծող էր, նոր մարդ մը կ'ըլլայ մէկ ժամու մէջ: Մեղքով անգերազանցելի այդ մարդը կը դառնայ իր օրուան մեծ սուրբն ու եպիսկոպոսը, մատենագիրն ու քարոզիչը, եկեղեցւոյ մեծ հայրապետը: Երբ կը լսէ «Առէք ու

կարդացէք» խօսքը, կը հնազանդի Սուրբ Գրոց պատգամին, որ է փոխել իր կեանքը, և կ'որդեգրէ սա երեք մեծ ունակութիւնները — առօրեայ ուսում Սուրբ Գրոց, աղօթք և ծառայութիւն — որոնք կ'ընեն զինք իր դարուն մեծ զօրութիւնը:

Փրանչիսկոս, անաստուած ու անյոյս Ասիգեցի երիտասարդ խառնակեցիկը, իր շուայտ ու պիղծ կեանքէն կը դառնայ, երբ կը լսէ «Իմ ետեւէս եկէք» կոչը, և կ'ելլէ, կը հետեւի մարդկութեան այս մեծ ծարտարապետին: Իր շուրջ կը հաւաքէ տասներկու երիտասարդ, վառուած հոգւովն Անոր՝ որ հիմա իր կեանքին Տէրը դարձած է: Կ'երթան աղքատութեամբ, ուրախութեամբ ու երգով, փողոցները քնանալով, արտերու մէջ գիւղացիներու հետ աշխատելով, աղքատներու քարոզելով, մարդոց համար անխոնջ ծառայութեամբ իրենց կեանքերն սպառելով: Թագաւորներու և կարդինայններու, պապերու և իշխաններու պաշտօններն ու տիտղոսները մերժելով, բորտներու հետ բնակելով, հիւանդները բժշկելով, աղքատներուն սպասաւորելով — կ'ապրին անոնք մինչև որ իրենց կողմը կը դառնայ բովանդակ Իտալիա: Այն տասներկու երիտասարդները թոյլ տուած էին որ Յիսուս ձեւակերպէր ու կաղապարէր զիրենք ինչպէս Ինք կ'ուզէր:

Մարդոց ծարտարապետը կը գտնէ զժորձ Հուրթֆիլտ, Կլոսթրի Պէլ կապելային գլխեպանը, որ կը լսէ, «Իմ ետեւէս եկուր, ժորձ Հուրթֆիլտ, և ես քեզ մարդոց որսորդ պիտի ընեմ», խօսքը, և Անոր հրաւերին հետեւելով կ'ըլլայ Անգղիոյ, Սկոտլանդի և Ամերիկայի բոցաշունչ աւետարանիչը:

Շինական կոշտ տղայ մը կը լսէ գիշեր մը Անոր հրաւերը, «Իմ ետեւէս եկուր, ժորձ Ուրիերմս», երբ խոցուած այն ձեռքը իր վրայ կը դրուի փոխակերպիչ հպումով: Շինական տղան կը կենայ Լոնտոնի մեծ կամուրջին վրայ և կը նայի փորձութեամբ ու մեղքով եռացող քաղաքին: Ինք ալ տասներկու երիտասարդ կը հաւաքէ իր շուրջ և կը հիմնէ երիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկերակցութիւնը, և այսօր քառասուն երկիրներու մէջ միլիոն մը երիտասարդներու ահաղին կազմակերպութիւն կը ջանայ իրականացնել մարդոց այս ծարտարապետին զօրութիւնը: Համաշխարհային Պատերազմին ժամանակ ամէն ճակատի վրայ իւրաքանչիւր զօրաշարի ետին ու Ափրիկէէ մինչև Ռուսիա, Ֆրանսայէ մինչև Հնդկաստան, Եգիպտոսէ մինչև Միջագետքի դաշտերը սփռուող զինուորական համախմբման և պատերազմական գերիներու հաւաքման բանակետողերուն մէջ, հազարաւոր մարդիկ փութացին Անոր հրաւերով իրենց կեանքերն սպառել՝ վիրաւորներու, գերիներու, և մարդկութեան մեծ Փոխակերպիչին կարօտ մարդոց ծառայելով: Այս շինական տղան նուազ պատեհութիւն, նուազ կրթութիւն և նուազ ձիրք ունէր քան զոր ունին այսօր շատ ուսանողներ ու անդամներ այն նոյն կազմակերպութեան զոր ինք հիմնեց: Սակայն մենք մեր այս կեանքերը լիովին ենթարկած ենք Անոր կեանքին հզօր ազդեցութեան ու հուրին:

Անոր հրաւերը ոչ միայն անցեալ այս մեծ առաջնորդներուն, ժորձ Հուրթֆիլտի և ժորձ Ուրի-

երմտի, այլ և ձեզի կու գայ այսօր, «Իմ հտեւէս եկէք և ես ձեզ պիտի ընեմ:» «Հոս պատանի մը կայ, որ հինգ զարեղէն հաց և երկու ձուկ ունի:» Հաղիւ կ'արժէ յիշել — սղայ մը լոկ, որու կեանքին թաքուն գործունէութիւնները դեռ չեն արթնցած, որու ծածուկ կարելիութիւնները դեռ թքմաբաժ կը մնան, տաղանդներն անմշակ, ընդունակութիւնները չփորձուած, կարողութիւններն անյայտ: Ահա սղայ մը որ հոս հոն կը թափառի առանց բարձր նպատակի, գաղափարականի կամ տենչերու: Դեռ ինքզինք գտած չէ, դեռ հասկցած չէ կեանքի նշանակութիւնը: Ահա մարդ մը որ նկարագրի պատերազմը չաճած չէ, մեղքի վրայ յաղթանակ տարած չէ, պարտութեան մէջ կ'ապրի, իր իսկ որոշումներուն փլատակներուն մէջ: Ահա երիտասարդ մը տարակոյսի մէջ: Վստահ չէ իր վրայ, Աստուծոյ վրայ, մարդու վրայ կամ կեանքի իմաստին վրայ: Սակայն դուք ալ կրնաք գալ ճիշտ ինչպէս որ էք, բոլոր ձեր տարակոյսներով, բաւական է որ սկսէք պարկեշտ սրտով: Սկսէք տեղ մը, բանի մը հաւատացէք, հոգ չէ՝ ինչ ալ ըլլայ այն, կը բաւէ որ հաւատաք պարկեշտօրէն: Զանազէք հաւատարիմ ըլլալ լոյսին զօր ունիք, և այսօր սկսէք: Երբ այն առաջին ձկնորսներն ելան հետեւեցան Անոր, ինչ գիտէին, ո՞րչափ կը հաւատային, ո՞րչափ երկայն էր իրենց դաւանանքը: Ճիշտ ինչպէս որ էին, բոլոր իրենց կարօտութեամբ ու տարակոյսով, ելան հետեւեցան անոր և ցարդ կը հետեւին: Ահա կեանք մը որ ծարուի ու անօթի է և որու կարելիութիւններն անծանօթ են ու անմշակ: «Տէր, հոս պա-

տանի մը կայ:» Տէրը պատասխանեց. «Ինծի բերէք զանիկա:»

Օր մը պիտի տեսնենք զինք երես առ երես, երբ իր պատկերովն արթննանք: Երանի՜ թէ կարելի ըլլար սողալով մօտենալ և սպիտակ ծաղիկ մը դնել Անոր ոտքը, «ամբիժ կեանքի մը սպիտակ ծաղիկը:»

Զայն մը կայ այսօր, որ մեզի կը հասնի ժխտքին վրայէն, «Իմ հտեւէս եկէք և ես ձեզ, պիտի ընեմ:»

Դուք Քրիստոսեայ էք անշուշտ, բայց լոկ կօտորակն այն մարդուն որ պիտի ըլլայիք: Կ'ուզէ՞ք այսօր լիովին ու սիրայօժար Անոր յանձնել ամբողջ ձեր կեանքը, ամբողջ ձեր անձը, ամբողջ ձեր ունեցածը և ամբողջ ինչ որ կը յուսաք դուք ըլլալ:

ԱՆՁՆԱՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր Յիսուսին ի՞նչ նրւիրեմ,
Որ զիմքն ինծի տրուաւ,
Իմ սերքս ի՞նչպէս ցուցրեմ,
Որ ինքն իմ տեղս մեռաւ:

Մէք... Յիսուսին կը նրւիրեմ
Մանկութեան ի վեր.
Նրւաս բնմաս, ես լաւ գիտեմ,
Բրնաւ ինք չանարգեր:

Հ-Գէ- Տէր Յիսուսին կու տամ.
Կարող ե փրկելու
Նւ պահելու, մինչ ես երբան
Նրեար տեսնելու:

Իմ Տէրքս՝ սամ Տէր Յիսուսին,
 Բոլոր իմ խորհուրդներս,
 Անոր հեմարտութեան խօսքին
 Նրւիրելով ժամերս:

Իմ Ժամանակս՝ սամ Յիսուսին,
 Իրեն հետեւելով .
 Ո՛հ քե բոլոր օրերս լեցուին
 Սուրբ, օգտակար գործով:

Իմ Ըստացուածքս՝ նրւիրեմ
 Քեզ, Տէր Յիսուս, շատ չե .
 Սակայն ինչ որ ունիմ եւ եմ՝
 Ընդունելով օրհնե:

**Գրքոյկիս մէջ յուզուած խնդրով շա-
հագրգոռողներուն ջերմապէս կը յանձնարարուին
հետեւեալ գիրքերը .**

	Դահ.
Քարոզներ Ա (թղթակազմ)	12.50
» Բ »	12.50
Դրամապաեսութիւն եւ ուրիշ քարոզներ	25
Կեանք եւ Կենցաղ »	10
Պատմութիւն Հին Կապարանի եւ Մարգ .— (լաթակազմ)	50

Գին 5 դահեկան

Մատթէսեան Գրատուն, Պայպղլ Հառու, Սթամպուլ